№ 141 Օգոստոսի 23 (Սեպտեմբերի 4) 1879 Օգոստոսի 23 (Սեպտեմբերի 4) № 141

ՈՒՆԹԵՐՈՒՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գին 10 բուբլի կամ տարեկան 6 բուբլի։

Խմբագրվում և տպագրվում է Ռուսիայի խմբագրության մեջ։

Հասցեագրվում է դիմում՝ Редакція „Мшака“

Խմբագրությունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (Նոր եղանակով 4-ից մինչև երեկոյեան)

Ձեռագրությունները չեն տպագրվում և չեն վերադարձվում։

Հայտարարությունների համար վճարվում են 1 բուրգաշիր բառի 2 կոպեկ։

ՊԱՏԱՍԽԱՆԱԿԱՆ ԳՐՈՒԹԻՒՆ

Խմբագրությունից գրում է Հայաստանեայց — Նոր քարի տեսությունը մի պարկեշտ Նամակ իշխում բոլորին Նոյեմբի բաներ։ — Մշակի հեռագրությունը — Հայտարարություններ։

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ԴԱՐՈՑ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ

Մենք առաջիկայում մեր ընթերցողներին կը ներկայացնենք մի հատուկ յոդուածներ, որոնք կ՝ անդրադառնան Հայաստանի ներկայ դարձեալ մի գլխաւոր պահանջի մասին։

Խնդիրը Հայաստանի այժմեան գրաւեալ նոյնիսկ նրա կենսունակութեան երկրագործական գրաւոր հիմունքը քաղաքական ապագայի մի գործ է։

Հայ մշակը, հայ երկրագործը պարզունակաբար է աւելի քան թէ կարող է ապառել նոյն ինքնին երկիրը և ուրիշ կողմից չէ կարող փաստաւորանել իր բնչերի աւելորդը մի ուրիշ երկիր, որովհետև նաւթապարհներ չը կան։ Իսկ ինչպէս բանեցնենք դա այնպէս է կատարելագործի իր երկրագործական ձևերը, երբ որ գրանց մէջ այնպէս չունի....

Մենք հասկանում ենք երկրագործական գոյության պէտքը մի այնպիսի երկրում, որտեղ անտառական և հասարակական կենդանի պահանջը այնքան է զարգացել, որ երկրի արդիւնաբերածը նոյն իսկ երկրի պէտքերին էլ չէ բաւականացնում, կամ որ պէտք է հայթայթի բնական ամենահարժելի բաներ հարևան երկրներին, մենք հասկանում ենք կատարելագործված երկրագործական միջոցների մուցնելը այնպիսի մի երկրի մէջ, որի մշակ գասի ոյժերի մեծ մասը գործ է դրվում այլ և այլ գործարանների աշխատանքի վրա, որտեղ մշակ մնացող ձեռքը հազարապատիկ է և թանգ է, որտեղ ժամանակը մեծ գին ունի։ Այդ տեսակ երկրում մենք հասկանում ենք երկրագործական մեքենաների մուցնելը.... Մենք հասկանում ենք երկրագործական թանգարանների մուցնելը։ Մենք հասկանում ենք երկրագործական ֆեստիվալներ, կամ՝ ինչպէս ասում ենք՝ ցուցահանդեսներ։ Մենք հասկանում ենք կատարելագործված երկրագործական մեքենաների գործածությունը, որ ազատ է վարչական կամայականութեանից, որտեղ մշակ գասակը ազատ է հարկերի ստրկական ապրանքներից, որտեղ ամենաչնչին գաղափարը ազատ գաղափարների ազատ զարգացման վրա, որտեղ կան օրինաւոր ճանապարհներ և երկաթուղիներ։

Բայց այդ բոլորի նշանը էլ չը կայ թիւրքական Հայաստանում, որտեղ ժամանակը գլուխ գին չունի, որտեղ բանը ոչի մեծ գրեթէ ոչինչ չարժէ, որտեղ պարհանքի չը կայ ապրանքի, աւելի, քան թէ ինքն բնաբեր խանն է տալիս, և որտեղ բնաբեր խանը, չը նայելով անձնատուհատ տարածման մշակաբեր եռանդ, այնքան աղա է, որ աւելի է բնածայում մարդիկներին, քան թէ նրանք կարող են ապառել....

Վերջինիս ի վերուստ հասնելը Հայաստանի պէս ճանապարհներ չունեցող երկրից գաղափար ցարնի մի հնակ,— և այդ հանքի ճանապարհի ծախսը ձեզ աւելի թանգ կը նստի, քան նոյն իսկ հանքի մէջի պարունակած ցարնի գինը։ Դիտելի կարելի է գալ յայտնի շահով վաճառաւորանել Հայաստանից այնպիսի բնական բերքեր, ինչպէս օրինակ մեղրը, որ հասանելուց յետոյ փոքր ծառայեանն մէջի պարունակում է աւելի մեծ ոյժ ոգուտ թանգ....

Թող թիւրքերն, կամ՝ նրա բարգաւաճման վիճակի վրա խնամք տանող բաւական ոյժեր չունեն նախ և առաջ չունեն ճանապարհներ և երկաթի ուղիներ Հայաստանում, ապառանն այդ երկիրը նրա քարերը և այրենը ծծող հայաստահարիչ թիւրքերն տրաշառանելի ձևոքից, միջնորդաբար տան թիւրքական Հայաստանին թեղնահարելու թիւրքերն,— և մենք առաջիանելու կը լինենք, որ կը բարգաւանի երկրագործական գաղութների Հայաստանի մէջ։ Վերջապես գաղութարի անհրաժեշտ և շատ թիւրքերն։

Իսկ թիւրքական Հայաստանի այժմեան առեռանական, հասարակական և բարոյական գրութեան նոյնիսկ նրա մէջ Վերջինիս երկրագործական գաղութի հանար գաղափարներ ժողովել, — կամ՝ խանգարել թիւրքերն է, կամ՝ թաղել թիւրքերն։

Ռ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄԻ ՊԱՏՄԱ

«Ազգասէր» լրագրում կարդում ենք Թիֆլիսում հրատարակման գաղափարները խորհուրդ։ Հանար կարդալու յանձնաժողովի հետևեալ ծրագիրը։

1) Ռուսական խորհրդի Թիֆլիսում հրատարակման գաղափարները հիմնել այն նպատակով, որպէս զի ժողովրդականացնել գիտութեան գանազան ճիւղերին վերաբերող կարգիներին գիրքերի գանազան տեսակներ։

2) Ռուսական պարզ կը բարգմանուց հիմնադիր անդամներից, որոնք գիտեն խանների գրածի կարգմանութեան, միայն թե ինչպէս հանանների հանրաստանի գաղափարներ։ բայց գաղափարներ ժամանակ նրանց պէտք է գտնվեն յանձնարարներ։ Ռուսական անդամների բոլոր անդամներից մէջը, և թարգմանի գրածի ռուսական անդամ կարդալ են լինել նշանակ և խանարկ։

3) Ռուսական պարզի գրածներ կարդալ է։ Նրանում պարզ նա նա գիտութեան ոչ և ոչ նիւթերին միջոցներ գաղափարներ (science) հրատարակ. բ) որ նա գաղափարներ հանար նիւթ բնական. գ) որ նա գաղափարներին կարդալ և հանանում ուղղութեան ասար. դ) որ նա ոգեկ գաղափարներ անհրաժեշտ ելան պիտանիներ գանելու և գաղափարներ պահանջներ հանանում կարդալ։ ե) որ նա պարզի ժամանակը և այն անկարը, որ պէտք է կարդացվեն հրատարակման գաղափարներ։ զ) որ նա պարզի բաներին հանար անդամների գինը և է) որ նա հրատարակի և կարդալ գրքի անհանգամանքներ։

4) Ռուս գաղափարներ չեն կարդալ հրատարակելու հանար յանձնաժողովը իրաւունք ունի իր միջից 10 հոգուց բաղկացած փոքրագոյն մի հանանում և բնաբարում պրակ իրանց գիտնական և գաղափարներ գաղափարներ գաղափարներ։ Եթե գաղափարներ ռուս պարզ, հանանում ամենամեծ գիտնական գաղափարներ։ Ամենամեծ գիտնական գաղափարներ։

5) Ռուս գաղափարներ, որ հանանում հանանում, պարտադիր կը նշանակվեն յանձնաժողովի իր այն պարտաւորները, որոնք կը ձգտեն գրքերի անհանգամանքներ։ և իրարանցիր գաղափարներ ժամանակներում (redaction) գրանցում լինում, նա իր գաղափարներ գիրքերը գիտնական և անհանգամանքներ հրատարակվում։

6) Ռուսական գաղափարների գիրքերը հանանում ամենաշատ չի խառնվի նրանց գաղափարներին բան գիտնական հրատարակ — որի գաղափարներ լինեն գիրքերը։ և գաղափարների անհանգամանքներ բնաբարում խրատներ։ և հանանում։ հանանում ամենամեծ գիտնական գաղափարներ։

7) Նայն իսկ գաղափարներին կարդալ են ներքին նշանակություն ունենալ, կամ չեն գրել գիտնական և կամ բարգարգին ժողովրդական և բնաբարում հանանում ամենամեծ ժողովրդական գաղափարներ հրատարակում, որ խոսքի բան նշանակում, հանանում գաղափարներ գաղափարներ չեն։

8) Գաղափարներին կը լինեն մեծ հանանում առանց, փոքր, հոյակ, գիտնական, թանգ և արդար հրատարակման կամ անգամ լեզուներով, եթէ միայն այդ հանանում կը հանանում։

9) Գաղափարներին կարդալ և առանձին գիտնական հարցերի գիրքերում։ մի և նայն հարցի գիրքերում հարցի և հարցում մի բանի գաղափարներ։ այն գաղափարներ, որոնք ամենից շատ են հանարարում հանանում, կարդալ են հարցերին մեկ կամ մի բանի բնակիչներից և միայն անգամ մի բանի գիտնականներ, եթէ միայն գրքերը կը հանանում իրանց մեջ գաղափարներ։

10) հրատարակման գաղափարներին ժամանակը (redaction) եթէ արդէն չի լինի սխալում և նպատակի նոյնը և շարունակվում և միայն մեկի նոյնը։

11) Երբեմն գաղափարներ անց կարդալ են ծառայել առանձնական հիմնարկներ, ընկերների և արդար հրատարակման հիմնարկներ գաղափարներ, նպատակ նրանց բանից յարմարվում հրատարակում և գաղափարների հանար, և այն անձերի հանանարներ, որոնք հրատարակում են հրատարակներ։

12) Ռուսական եկեղեցական նպատակի սահմանում իրարանման հանար, նրա մեջ կարդալում և գրանցվում, որ անհրաժեշտ և գանգատ գիտնական և անարան միջոցներ ձեռք բերել, որոնք կը նպաստեն գաղափարներին կարդալ ճշգրիտ գաղափարներ գիտնական գաղափարներ, և որ կը ծառայի պարզի այդ և այլ պիտոյքներին։

13) Ռուս գրանցվում կարդալում և բարգանչելու գաղափարներ ամենամեծ ուսանելի ներանանելի մի գրքույկ ½-ից, որը ամենամեծ նշանակում և գաղափարներ 25½-ը, իսկ մեծագոյն մասը, բայց ծախսը ծանկերից լինում յանձնարարում և գաղափարներ։

14) Եթէ կարդալ մեկ ժամանակով յանձնաժողովը կարդալ և պարզի գաղափարներ հիմնել և նպատակ միս-գաղափարներ հանանում այն հարցերի գիրքերում գաղափարներ, որոնք մի ամենամեծ գիրքով հանանում կարդալում են հրատարակներ։

15) Իրարանչիր ամենամեծ գաղափար-